

## Mesterværker i samlingen – Forår 2025 – Glyptoteket Den Ægyptiske Samling

**Carl Jacobsen og den ægyptiske samling på Glyptoteket** I dag skal vi se nærmere på den imponerende



samling af ægyptisk kunst, som vi finder på Glyptoteket i København. Selvom den ikke er den største, rummer den en række udsøgte værker takket være Carl Jacobsen, hans visioner og økonomi. Vi vil se på, hvordan denne samling blev til, hvad den indeholder, og hvorfor den er vigtig for vores forståelse af det gamle Ægypten.

**Hvordan blev samlingen skabt?** I begyndelsen af 1900-tallet sikrede Jacobsens penge, at Glyptoteket kunne anskaffe sig nogle af de fineste eksemplarer af ægyptisk kunst. Hans ægyptolog, professor Valdemar Schmidt, rejste til Ægypten og kunne næsten frit købe, hvad han ønskede. Samtidig støttede museet arkæologiske udgravninger, og de

største sponsorer fik ofte førsteret til fundene.

Derudover gjorde Glyptotekets indkøbere sig bemærket på internationale auktioner, hvor de med Jacobsens store formue kunne overgå selv de mest prominente europæiske museer i budrunderne. Dette resulterede i en samling, der i dag rummer mere end 300 værker, der strækker sig over mere end 3.000 år.

**Den ægyptiske kunst og dens traditioner** Ægyptisk kunst er kendt for sin idealiserede stil og strenge regler, som blev fulgt gennem hele epoken. I samlingen finder vi portrætter af faraoner, embedsmænd, skrivere og guder, hvilket giver os et unikt indblik i oldtidens samfund. Blandt hovedværkerne finder vi den kolossale skulptur af Ramses II og guden Ptah, skatmesteren Gebu, guden Anubis med sjakalhoved og det ikoniske sorte kongehoved af farao Amenemhat III.

**Den ægyptiske dødetro** De gamle ægyptere er måske bedst kendt for deres dødetro. På Glyptoteket kan vi opleve dette gennem gravarkitektur og gravfund. Gemniemhats gravudstyr er et unikt indblik i, hvordan de afdøde blev forberedt til efterlivet. I museets mumiekælder kan vi se autentiske mumier, kister med hieroglyffer og livagtige mumieportrætter fra romersk tid. Museet har endda genskabt nedgangen til en ægyptisk grav, så man får en fornemmelse af at træde ned i underverdenen.

**Det gamle Ægyptens historie og perioder** For at forstå denne fantastiske kunstsamling er det vigtigt at kende til oldtidens Ægyptens vigtigste perioder:

- Det Tidlige Dynasti (ca. 3100-2686 f.Kr.): Egypten samles under farao Narmer, og hieroglyffer udvikles.
- Det Gamle Rige (ca. 2686-2181 f.Kr.): Pyramidernes storhedstid, med Keops, Kefren og Mykerinos som de store bygherrer.
- Mellemtiderne (2181-2055 f.Kr. og 1650-1550 f.Kr.): Perioder med kaos og borgerkrige.
- Det Midterste Rige (ca. 2055-1650 f.Kr.): Kunst og litteratur blomstrer, og faraoerne styrker magten.
- Det Nye Rige (ca. 1550-1070 f.Kr.): Egyptens storhedstid, med Tutankhamon, Ramses II og Akhenatons religiøse reformer.
- Senepoken (ca. 1070-332 f.Kr.): Egypten svækkes, og fremmede magter invaderer.
- Ptolemæisk og Romersk tid (332 f.Kr.-395 e.Kr.): Alexander den Store erobrer Egypten, og Kleopatra VII bliver den sidste dronning.

## Mesterværker i samlingen – Forår 2025 – Glyptoteket Den Ægyptiske Samling

Den Ægyptiske oldtid blev inddelt i 30 dynastier, kongehuse, af præsten Manetho i dennes *Aegyptiaca*, et historisk værk, der blev skrevet i tiden under Ptolemaios 1. eller Ptolemaios 2 (ca. 305-246 f.v.t.).

**Ægyptologiens udvikling** Interessen for det ægyptiske tog fart efter Napoleons felttog i begyndelsen af 1800-tallet. I 1822 knækkede Jean-François Champollion og Thomas Young via Rosetta stenen hieroglyf-koden, hvilket revolutionerede studiet af ægyptologi.

Rosettestenen er en mørk granitsten, der blev opdaget i Nildeltaet i juli 1799, under Napoleons felttog i Egypten. På stenen stod en tekst på to sprog: egyptisk og oldgræsk. Den var skrevet med tre skrifttyper: egyptiske hieroglyffer, egyptisk demotisk og græsk. Da de to sidste allerede var kendte, blev stenen nøglen til dechifreringen af hieroglyfferne.



I 1880'erne udviklede Flinders Petrie videnskabelige metoder til udgravninger, men samtidig var der bizarre tendenser, hvor britiske selskaber i London pakkede mumier ud som underholdning. I 1922 skabte Howard Carters opdagelse af Tutankhamons grav en sand ægyptologi-feber.

I Danmark begyndte Carl Jacobsen at samle ægyptisk kunst i 1870'erne. Hans far oprettede Carlsbergfondet i 1876 til videnskabelig forskning, og Carl Jacobsen fortsatte traditionen i 1902 med Ny Carlsbergfondet, der støttede kunst og museer.

## VÆRKER

### Det sorte kongehoved af farao Amenemhat III – 12. dynasti



Dette kunstværk er ikke bare en af museets store skatte, men også et fantastisk indblik i den egyptiske kunst og historie.

Kongehovedet stammer fra Amenemhat III, en farao fra det 12. dynasti omkring 1850 f.Kr. Det, der gør dette hoved særligt bemærkelsesværdigt, er dets materiale – basalt, en mørk, vulkansk sten. Det giver skulpturen en kraftfuld og majestætisk udstråling. Se bare, hvordan kunstneren har formået at indfange hans alvorlige, men værdige ansigtsudtryk. Man kan virkelig fornemme styrken og magten hos en af det gamle Egyptens mest succesfulde herskere. Han bærer den høje hvide kongekrone for Øvre Ægypten (Nedre Ægypten er den lave røde kongekrone)

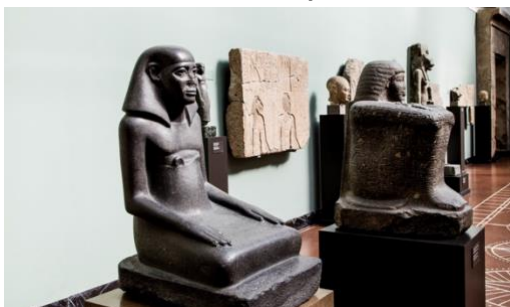
Amenemhat III regerede i en periode med stor økonomisk og kulturel velstand. Han var kendt for sine store byggeprojekter, især Hawara-pyramiden, som i antikke kilder omtales som en enorm labyrinth. Han sikrede også, at Egyptens landbrug og handel blomstrede, blandt andet gennem opførelsen af store vandingssystemer.

Hans tid var præget af fredelige diplomatiske forbindelser med andre regioner, og han var en stor beskytter af den egyptiske kunst og religion. Det var blandt andet i hans regeringstid, at nogle af de mest imponerende egyptiske skulpturer blev skabt – herunder det sorte kongehoved, vi står overfor i dag.

Det var Valdemar Schmidt, en af Glyptotekets tidlige indkøbere, der i slutningen af 1800-tallet sikrede, at denne fantastiske skulptur blev en del af museets samling. Og i dag står den her – en vigtig brik i fortællingen om det gamle Egyptens storhed og Amenemhat III's enestående regeringstid.

Så næste gang I går gennem Glyptoteket og ser dette hoved, så tænk på den farao, der engang regerede over et af verdens mest fascinerende riger.

### Skatmester Gebu – 13. Dynasti



Den berømte statue af Gebu på Glyptoteket er en meget livagtig og detaljeret skulptur, der afbilder ham som en resolut og myndig embedsmand. Skulpturen viser Gebu siddende med hænderne hvilende på hans knæ og med et alvorligt udtryk. Han er iført en enkel, men klassisk, egyptisk klædedragt. Hans ansigt er udformet med stor opmærksomhed på detaljer, og statuen giver et stærkt indtryk af hans autoritet og vægt som en af de højeste embedsmænd i riget.

#### GEBU – fortalt af museumsinspektør Tine Bagh fra Facebook:

*Gebu er en af mine absolutte favoritter i den ægyptiske samling. Han sidder altid der helt cool og selvsikker, og han var bestemt heller ikke hvem som helst. Gebu er altid blevet kaldt 'skatmester', men hans titel kan bedst oversættes med 'kongelig seglbærer', som er kongens øverste embedsmand ved siden af vesiren. Vi ved ikke, hvilken konge, han tjente under, men hans alvorlige ansigt og store ører daterer ham til omkring 1750 f.Kr.*

*Statuen var opsat i det store Karnaktempel for guden Amon i Luxor, og på den måde fik Gebu del i offergaverne til Amon. Indskriften i hieroglyffer på hans skød fortæller, at han efter sin død blandt andet ønsker at modtage 'køligt vand' og 'alt det gode og rene, som en gud lever af'*

## Mesterværker i samlingen – Forår 2025 – Glyptoteket Den Ægyptiske Samling

*Da jeg i forbindelse med en udstilling i 2017 kiggede nærmere på hieroglyfferne, opdagede jeg, at navnet og titlerne på guden Amon var med dybere hieroglyffer end resten af indskriften*

*Det er interessant, fordi det fortæller noget om statuens historie. Ca. 1350 f.Kr. besluttede Farao Akhenaten, at Amons templer skulle lukkes, og alle steder blev Amons navn hugget bort*

*Det betyder, at Gebus statue stadig stod i templet, ca. 400 år efter den var opstillet, og Amons navn blev fjernet. Da templerne blev åbnet igen efter Akhenatens død, blev statuen rejst igen, og Amons borthuggede navn blev indhugget igen. Dermed blev denne del af indskriften dybere.*

### Farao Akhenaten og Karnak-templet

Farao Akhenaten (ca. 1353-1336 f.Kr.) er kendt for sin religiøse revolution, hvor han indførte dyrkelsen af solguden Aten som den eneste gud. Dette brud med traditionel egyptisk polyteisme havde store konsekvenser for kunst, arkitektur og samfund.

Ændringer i Karnak-templet:

- Akhenaten opførte et nyt tempel dedikeret til Aten, karakteriseret ved åbne og lyse strukturer uden traditionelle helligdomme.
- Kunsten ændrede sig, og kongefamilien blev afbildet mere naturalistisk og intimt.
- Han byggede en ny hovedstad, Akhetaten (Amarna), for at flytte magten væk fra Amun-præsterne.
- Amun-templerne blev forsømt, og Amun-kultens magt blev svækket.

Efter Akhenaten:

Efter hans død blev reformerne rullet tilbage. Tutankhamon genoprettede dyrkelsen af Amun, og Karnak-templet blev udvidet og restaureret.

Akhenatens reformer var kortvarige, men markerede et unikt forsøg på en tidlig form for monoteisme, der stadig fascinerer historikere i dag.

### Guden Anubis med sjakalhoved – 18. Dynasti

Den berømte sorte Anubis-skulptur forestiller Anubis, den ægyptiske gud for død og balsamering, og den er kendt for sin imponerende størrelse og



detaljerede håndværk. Anubis ledsager afdøde sjæle til dødsriget, ligesom Hermes gør det i den græske mytologi.

#### Anubis' rolle i ægyptisk mytologi

Anubis ledsager sjæle til dødsriget og afbildes ofte som en sjakal eller en mand med sjakalhoved. Han var en vigtig gud i gravritualer og balsamering, hvor han beskyttede de døde og guidede dem mod det evige liv. Han afbildes almindeligvis som en liggende hund eller, som det her er tilfældet, som et siddende menneske med sjakalhoved, der i sin hvilende højre

hånd holder det såkaldte livgivertegn. Ved berøring skænker Anubis med dette tegn evigt liv efter døden, men det får kun den, hvis hjerte er lettere end en fjer, beretter den ægyptiske Dødebog.

Den sorte Anubis-statue

Statuen er skabt i sort granit, hvis farve symboliserede både død og genfødsel i ægyptisk kultur. Den stammer fra det Nye Rige (18. dynasti, ca. 1550-1295 f.Kr.), en periode med stor religiøs og kunstnerisk udvikling. Oprindeligt fundet i en grav, blev skulpturen brugt til at beskytte den afdøde i efterlivet.

## **Mesterværker i samlingen – Forår 2025 – Glyptoteket**

### **Den Ægyptiske Samling**

#### Hundekatakomberne og Anubis-kulten

Anubis blev tilbedt i templer og gravsteder over hele Egypten. Særligt bemærkelsesværdige er de såkaldte hundekatakomber, hvor millioner af mumificerede hunde blev ofret til Anubis som en religiøs praksis. Disse fund viser, hvordan Anubis var en central figur i både religion og økonomi.

#### Imiut-fetishen – et mysterium

En gådefuld genstand forbundet med Anubis er Imiut-fetishen – en hovedløs, udstoppet dyreskind bundet til en stang. Disse objekter blev fundet i faraoniske grave, bl.a. hos Tutankhamon, og menes at være ofringer til de dødes gud.

#### Anubis' vedvarende betydning

Anubis' rolle som beskytter af sjælene og vejleder i efterlivet afspejler de gamle ægypteres fascination af døden og det hinsides. Den sorte Anubis-statue på Glyptoteket giver et sjældent indblik i denne tro og står som et af museets mest bemærkelsesværdige værker.

#### **Ramses II og guden Ptah-Tatenen - 19. Dynasti**

Når man står foran denne enorme skulptur, kan man ikke undgå at blive imponeret over dens størrelse og detaljerigdom. Den er skabt i granit, vejer omkring 30 tons og forestiller Ramses II siddende på en stor trone, flankeret af guden Ptah-Tatenen. Denne skulptur stammer fra Ramses II's regeringstid, der varede fra 1279 til 1213 f.Kr., og den er et enestående eksempel på egyptisk monumentalkunst.



### Ramses II – en legendarisk farao

Ramses II, også kendt som "Ramses den Store", er en af de mest berømte faraoer i Egyptens historie. Han regerede i imponerende 67 år, hvilket gjorde det muligt for ham at gennemføre enorme byggeprojekter og føre storslåede militære kampanjer.

Ramses var en mester i politisk iscenesættelse. Han brugte kunst og monumenter til at fremhæve sin magt og nærhed til guderne. Mange af hans skulpturer viser ham som en guddommelig hersker – præcis som vi ser her i denne kolossale statue, hvor han sidder side om side med Ptah-Tatenen, en af Egyptens store skaberguder.

### Hvem var Ptah-Tatenen?

Ptah-Tatenen var en vigtig gud i egyptisk mytologi. Han blev betragtet som skaberguden fra Memphis, den by hvor denne skulptur oprindeligt stod. Han repræsenterede også undergrunden og det oprindelige kaos, hvorfra alt liv udsprang.

I denne skulptur ser vi, hvordan Ptah-Tatenen står ved siden af Ramses II og holder et scepter – et symbol på magt. Dette viser, hvordan Ramses blev fremstillet som en hersker, der både havde politisk og religiøs autoritet.

### Skulpturens oprindelse og rejse til København

Skulpturen stammer oprindeligt fra Ramses-templet i

Memphis, hvor den sandsynligvis var en del af et større monumentalt kompleks. Dens formål var at vise Ramses' guddommelige status og sikre, at hans navn og ry ville leve videre i århundreder.

I begyndelsen af 1900-tallet blev den erhvervet af Ny Carlsberg Glyptoteket (via Flinders Petrie), hvor den i dag står som et af museets mest bemærkelsesværdige værker. Når man står foran den, forstår man virkelig den enorme betydning, kunst og religion havde i det gamle Egypten.

### Sjove fakta om Ramses II

For at forstå Ramses II's storhed, er det værd at nævne nogle sjove fakta om ham:

1. **Han regerede i 67 år** – En af de længste regeringstider i Egyptens historie.
2. **Han var en stor bygherre** – Over 50 store templer og utallige monumenter blev bygget under hans styre.
3. **Abu Simbel-templet blev flyttet** – Hans berømte tempel i Nubien blev flyttet i 1960'erne for at undgå oversvømmelse fra Aswan-dæmningen.
4. **Han havde over 200 børn** – Ramses var kendt for sin store familie!
5. **Slaget ved Kadesh** – Han gjorde dette slag til en propagandasejr, selvom det endte uafgjort.
6. **Hans mumie blev fundet i 1881** – I dag ligger den på det Ægyptiske Museum i Kairo.

## Mesterværker i samlingen – Forår 2025 – Glyptoteket Den Ægyptiske Samling

7. **Havde han rødt hår?** – Nogle undersøgelser af hans mumie antyder, at han kan have haft rødligt hår – et sjældent træk i Egypten.

### Mumie med portræt – Hawara – Romersk tid – midten af 1 årh efter Kr.

er en mumie med portræt i den ægyptiske samling i Mumiekælderen. Mumien er 170 cm. lang og er et menneskelegeme, som er indhyllet i linned. Mumieportrættet er malet på lærred med enkaustiske farver. Den stammer fra Hawara i Fayum under Petries udgravning i 1911, hvorfra Ny Carlsberg Glyptotek har erhvervet den. Mumien er dateret på baggrund af portrættets naturalistiske stil, som placerer portrættet, og derved også mumien, i midten af 1. århundrede e.Kr. En mere præcis datering vil være ca. 25-75 e.Kr.



Mumiens yderste lag er mønsterlagt bændler, der dækker de underliggende mumiebind, som ligesom bændlerne består af linned. Lagene indhyller den indtørrede menneskekrop, og holder samtidigt kroppen i facon. Ansigtet er dækket af et portræt i naturalistisk stil. Det viser en midaldrende mand med mørkt hår, mørke øjenbryn og øjenvipper, samt mørkt kort skæg på kinder og overlæbe. Han har brune øjne, og hans hud er lys.

Lægelige undersøgelser viser at mumiebindene dækker den udtørrede krop af en midaldrende mand, som døde inden han blev 50 år, og eftersom gennemsnitsalderen i det gamle Ægypten var omkring de 35 år, har han overlevet længere end de fleste.

## Mesterværker i samlingen – Forår 2025 – Glyptoteket

### Den Ægyptiske Samling

#### Den ægyptiske kunsts indflydelse på os i dag

Den ægyptiske kunst har haft en markant indflydelse på samtidskunsten på flere måder. Selvom den stammer fra en tid for flere tusinde år siden, lever dens æstetik, symbolik og formsprog videre i moderne kunst og design.

Her er nogle af de vigtigste måder, hvorpå ægyptisk kunst har påvirket samtidskunsten:

#### Symbolik og Mystik

Ægyptisk kunst er kendt for sin rige symbolik, der ofte repræsenterer liv, død, guder og kosmologi. Mange moderne kunstnere trækker på disse elementer for at skabe værker med spirituel eller mystisk betydning. Kunstnere som Jean-Michel Basquiat og Keith Haring har inkorporeret ægyptisk-inspirerede hieroglyffer og symboler i deres kunst.

#### Stilisering og Minimalisme

Ægyptisk kunst er kendetegnet ved en stram stilisering og brug af flade perspektiver. Dette har inspireret både modernistiske og postmodernistiske kunstnere, såsom Matisse, Pablo Picasso og den kubistiske bevægelse, som var fascineret af forenklede former og flade perspektiver.

#### Monumental Skulptur og Arkitektur

Mange samtidskunstnere og arkitekter har hentet inspiration fra de monumentale templer, obelisker og pyramider. Kunstnere som Anish Kapoor og James Turrell arbejder med lys og rum på måder, der kan minde om de store ægyptiske gravmonumenters skala og lysindfald.

#### Mode og Design

I modeverdenen har ægyptisk kunst haft en enorm indflydelse. Flere store modeskabere har ladet sig inspirere af det gamle Ægypten, både i deres design, materialer og æstetik. I 2004 præsenterede John Galliano for Christian Dior en Haute Couture-kollektion, der var stærkt inspireret af Ægypten med dramatiske silhuetter, guldbelagte materialer og hieroglyflignende mønstre. Karl Lagerfeld skabte i 2018 en Chanel Métiers d'Art-kollektion, hvor mange af udstillingsgenstandene stammede fra Ægypten, og kollektionen havde metalliske guld- og blåtoner, scarabéer og tunika-lignende kjoler. Versace har ofte inkorporeret ægyptiske elementer i deres designs med overdådige gulddetaljer, scarabéer og pyramideformer. Alexander McQueen, kendt for sine dramatiske og historisk inspirerede kollektioner, brugte ægyptisk æstetik med hieroglyfiske mønstre, skarpe silhuetter og metaldekorationer, der mindede om ægyptiske smykker og rustninger. Den libanesiske designer Zuhair Murad har også ladet sig inspirere af Ægypten med gyldne broderier, mønstre inspireret af hieroglyffer og kongebåle nuancer, der refererer til de royale dragter fra faraonernes tid. Balmain's kreative direktør Olivier Rousteing har inkorporeret ægyptiske elementer i sine designs, især i brugen af stærke skulderstrukturer, guld og geometriske mønstre, som giver en moderne fortolkning af faraonisk magt og elegance. Under Riccardo Tisci's ledelse inkorporerede Givenchy antikke symboler og ægyptiske referencer i både mønstre og skæringer, mens Jean Paul Gaultier levede med ægyptisk æstetik i flere kollektioner, hvor han kombinerede traditionelle faraoniske elementer med futuristiske snit og materialer. Disse designere har på hver deres måde skabt kollektioner, der hylder og genfortolker det ægyptiske univers, ofte gennem symbolik, silhuetter eller luksuriøse materialer som guld og perler, der minder om de overdådige klæder fra faraonernes tid.

#### Kulturel Referenceramme i Popkultur

Ægyptisk kunst og ikonografi er også fremtrædende i film, musikvideoer og grafisk design. Fra popikoner som Beyoncé og Rihanna, der har brugt ægyptiske temaer i deres optrædener, til videospil og tegneserier, hvor faraoer og mytologiske figurer genopstår i en ny kontekst.

#### Politiske og Identitetsmæssige Temaer



## Mesterværker i samlingen – Forår 2025 – Glyptoteket Den Ægyptiske Samling

Nogle samtidskunstnere bruger ægyptisk kunst til at kommentere kolonialisme, afrikansk identitet og kulturarv. Kunstnere fra Nordafrika og Mellemøsten genfortolker ofte ægyptisk kunst for at skabe en dialog mellem fortid og nutid.

Det gamle Ægypten har haft en enorm indflydelse på vores dagligdag på måder, vi ofte ikke tænker over. Skriftsystemet, som begyndte med hieroglyffer, lagde fundamentet for den skriftlige kommunikation, vi bruger i dag, og den ægyptiske kalender med 365 dage danner stadig grundlaget for vores tidsopfattelse. Matematikken, særligt geometri, blev udviklet til at bygge pyramider og templer, og deres metoder bruges stadig i moderne ingeniørvidenskab og arkitektur.

Ægypterne var også pionerer inden for medicin og sundhed, hvor de udviklede tidlige former for kirurgi og medicinske behandlinger baseret på urter, mange af dem stadig anvendt i dag. Skønhed og personlig pleje var vigtige for dem, og de brugte kosmetik som kohl til at beskytte øjnene mod solen, parfumer og olier til hudpleje – traditioner, der lever videre i nutidens skønhedsprodukter.

Deres religiøse og spirituelle idéer, herunder troen på livet efter døden og komplekse mytologiske systemer, har haft stor indflydelse på senere religioner og kulturelle forestillinger.

Ægypterne var desuden nogle af de første til at udvikle avancerede landbrugsteknikker såsom kunstvanding og kornopbevaring, og mange af de afgrøder, de dyrkede, som hvede, byg og dadler, er stadig en del af vores kost.

Selv inden for samfundsstruktur og styring var Ægypten en foregangskultur, hvor bureaukratiske systemer, skatteopkrævning og lovgivning dannede grundlaget for de administrative systemer, vi ser i dag. Deres evne til at organisere store samfund og bygge imponerende monumenter viser en dyb forståelse af planlægning og ledelse, som stadig inspirerer.

Ægyptens arv er overalt omkring os, fra vores måde at måle tid på til vores arkitektur, skønhedsideal og endda vores regeringsformer. Deres bidrag til civilisationen er fundamentale og fortsætter med at forme vores moderne verden på utallige måder.